

prilike, da ono malo kosila prebavijo tako, kakor zahteva priroda. Isto se opaža tudi pri učiteljih. Vsak mi rad prizna, da je velika muka biti že ob pol 2. ali ob 2. uri v šoli. (Istina je!) Jaz moram prvo uro v šoli semtertja hoditi. Drugi gospodje so mi rekli, da so že zaspali na katedru. (Živio! Smeh in odobravanje.)*)

Tako zahteva zakon prirode svoje. Živali mirujejo, ko so vase vzele hrano, ker se pokoravajo instinktivno prirodnim zakonom; a mi razumna bitja se borimo proti njim! »Difficile est contra stimulum reculcitare.« To se maščuje! (Tako je!)

c) Nerazdeljeni čas pomore, da je deca več na svežem zraku. Že navedeni Aksel Key zahteva, da se šolsko dete giblje na svežem zraku 6 do 3 ure. Za prvi razred zahteva 6 ur, za drugi 6—5, za tretji 5, za četrti in peti 4—3, a za višje ljudske šole 3 ure. To je minimum, ki ga moramo dopustiti naši deci, ako želimo, da razvija svojo individualnost, svojo fizično moč. Roko na srce, ali se morejo naši otroci pri sedanjí naučni osnovi in pri sedanjem načinu pouka zadosti kretati v svežem zraku? (Ne, ne morejo!) Uvedemo nerazdeljen čas pouka, dobijo otroci najmanj 3 ure za svobodno kretanje. A kaj delajo sedaj? Kadar je grdo vreme, ostanejo otroci na vaseh in v mnogih mestih v šoli čez poldan. Prva posledica temu je prah. Šolski prah je jako nevaren. Meyrich je dokazal, da pride na en gram šolskega prahu 20.000.000 mikroorganizmov. Ta prah seda v pljuča, pa provzročuje različne bolezni, v največ slučajih — tuberkulozo. Tudi očesne bolezni, ki so tako pogoste pri otrokih, nastanejo često zaradi prahu. Mislim, da ta prah ne koristi učitelju. Mnogi izmed nas imajo vsa pljuča polna prahu. Ako je učitelj močen, tedaj naj hvali Boga, ako je slaboten, tedaj bo pač težko dočakal polno penzijo. (Odobranjel!)

Druga posledica je to, da otroci napolnijo sobo z ogljikovim dioksidom. Kemik mesta Berolina, Pettenkofer, je dokazal, da je ena promila ogljikovega dioksida škodljiva za organizem. Jaz sicer nimam kemičnih priprav, ki se ž njimi meri količina teh zračnih miazmov, a na podlagi izkustva raznih učenjakov, ki so merili ogljikov dioksid v raznih šolah (Erismann, Lench, Recknagel, Pettenkofer, Morrison, Hesse, Croissant, Ignatijev) smelo trdim, da imajo naše šole do početka popoldanskega pouka 5—8—10⁰/₁₀₀ ogljikovega dioksida. To ni čudo. Dr. Hesse je dokazal, da se za vsake dve ure pouka nabere ogljikovega dioksida do 3·5⁰/₁₀₀. Dr. Burgerstein je z računom v roki dokazal, da mora na vsako dete odpasti vsako uro 25 m³ svežega zraka, ki se mora petkrat izpremeniti, če hočemo, da ne bo »zračni kubus« pokvarjen z več kakor eno promilo ogljikovega dioksida.

A kake so naše ventilacije? Kakšen je prepah v naših šolah? (Žalostno!) A vendar samo prepah izžene ogljikov dioksid iz sob. Berolinske šolske oblasti točno predpisujejo, koliko mora vsako poedina ventilacija dovesti zraka, a kaj se pri nas godi v tem pogledu? (Malo ali nič!) Potem se pa čudimo, da nam otroci zbole na glavobolu, težko in naglo dihajajo, njih srce bije nepravilno in da dobijo razne druge bolezni. Uvedemo pa nerazdeljen čas poučevanja, vse to odpade. Deca bo v svežem zraku. Kolik bi bil razloček! Deca vesela in živahna, sveža, rdeča, zdrava — a sedaj zaspána, slabotna, bleđa, rumena in bolna. To so glavne hi-

gienske koristi. Ko bom govoril o poldnevem pouku, se hočem zopet vrniti na higiensko polje. Sedaj pa čujmo pedagoške koristil

(Dalje.)

Ukazi in odredbe šolskih oblastev.

K. k. Landesschulrat
für Krain.

Z. 435.

Laibach, am 1. August 1904.

Normale.

Anlässlich eines speziellen Falles hat sich die Frage ergeben, ob dem Religionslehrer einer Volks- oder Bürgerschule das Recht der Mitbenützung des Katheders zustehe. Hierüber findet der k. k. Landesschulrat dem k. k. Stadtschulrate*) zur sofortigen Verständigung der unterstehenden Schulleitungen zu eröffnen, daß der Religionslehrer im Sinne der Bestimmungen des § 37. Abs. 2. der Schul- und Unterrichtsordnung vom 20. August 1870. R. G. Bl. No. 105, Mitglied des Lehrkörpers der betreffenden Schule ist, und demselben demnach, wie jedem andern Lehrer das Recht zusteht, den Katheder seinem Zwecke entsprechend zu benützen, in dem im Katheder aufzubewahrenden Lehrplan, in die Lehrstoffverteilung, in das Klassenbuch und das Wochenbuch Einsicht zu nehmen und in die 2 zuletzt angeführten Amtsschriften seine Eintragung zu machen.

Der k. k. Stadtschulrat wird daher aufgefordert, jedem Religionslehrer über sein Verlangen einen eigenen Kathederschlüssel einzuhändigen, dem Schulleiter aber ein besonderes verschließbares Behältnis (Kasten, Tischlade) — falls ein solches nicht bereits vorhanden ist — zur Verfügung zu stellen, in welchem er jene Amtssachen aufbewahren kann, die nicht in den Katheder gehören.

Da die für das Wochenbuch in Gemäßheit des h. ä. Erlasses vom 8. September 1893, Z. 2178, in Verwendung stehende Drucksorte für die Religionslehre keine Rubrik enthält, sieht sich der k. k. Landesschulrat gleichzeitig veranlaßt, diese Drucksorte außer Gebrauch zu setzen und an deren Stelle eine neue Drucksorte in 5 verschiedenen Ausfertigungen und zwar **A.** für Volksschulen mit slovenischer Unterrichtssprache, **B.** für Volksschulen mit deutscher Unterrichtssprache, **C.** für slovenische Volksschulen, an denen die deutsche Sprache als obligater Gegenstand gelehrt wird, und **E.** für mehrklassige utraquistische Volksschulen hiemit einzuführen.

Der k. k. Stadtschulrat wird angewiesen, mit allem Nachdrucke dahin zu wirken, daß die neue Drucksorte mit Beginn des nächsten Schuljahres 1904/5 in allen öffentlichen und Privatvolksschulen des dortigen Bezirkes zur Einführung gelangt.

Unter Einem wendet sich der k. k. Landesschulrat an das fürstbischöfliche Ordinariat mit dem Ersuchen, das Geeignete vorzukehren, daß von Beginn des nächsten Schuljahres angefangen auch die Religionslehrer in die im Wochenbuche für die Religionslehre vorgesehene Rubrik die entsprechenden Eintragungen machen.

Der k. k. Landespräsident
Hein m/p.

* * *

*) Oziroma Bezirksschulrate.

*) V naših krajih se začenja popoldanski pouk iz večine že ob eni. To je šele muka za otroke in učiteljstvo. Uredn.

Naučni minister dr. pl. Hartel je izdal odredbo, tičočo se pisank in risank in ki se glasi:

Mit Rücksicht auf die häufig vorkommenden Klagen über schlechte Qualität, hohe Preise und unzumessige Ausstattung der an den Volks- und Bürgerschulen zur Verwendung gelangenden Schreib- und Zeichenhefte finde ich mich bestimmt, nachstehende grundsätzlichen Bestimmungen betreffend die äußere Ausstattung der an Volks- und Bürgerschulen zur Verwendung gelangenden Schreib- und Zeichenhefte vorzuschreiben: Das für die Hefte verwendete Papier soll nicht zu dünn, fest, gut geleiht, glatt, ohne starken Glanz, von gehöriger Weiße sein und einen Stich ins Gelbliche besitzen; bläuliches Schreibpapier darf zu Schreibheften nicht verwendet werden. Für Rundschrittschreibhefte ist ein etwas stärkeres Papier zu verwenden. Ebenso sind die Zeichenhefte und Zeichenblocks aus stärkerem Papier herzustellen; letzteres darf weder zu glatt, noch zu rau sein und darf sich nicht leicht aufrädieren lassen. Jedes Heft muß einen aus festem, dunkelgefärbtem, nicht leicht schmutzendem Papier hergestellten Umschlag aufweisen, der keinerlei Abbildungen oder Ankündigungen enthalten darf. Sämtliche Schreib- und Zeichenhefte sind dauerhaft mit Bindfäden zu heften. Die Verwendung von Drahtklammern zur Heftung ist untersagt. Das Lineament muß fein, aber doch sichtbar in blauer Farbe ausgeführt sein. Der Gebrauch von gegitterten (quadrierten) oder mit Richtungslinien (Diagonallinien) versehenen Heften oder Schiefertafeln ist untersagt. Jedes Schreibheft soll ein gutes, saugfähiges Löschblatt enthalten und, den Umschlag nicht mitgerechnet, wenigstens acht Blätter umfassen. Mit Rücksicht auf diese Bestimmungen haben die Landes-Schulbehörden die in Verwendung zu nehmenden Heftarten und nach Anhörung der Handels- und Gewerbekammer den Maximalpreis derselben festzustellen, sowie dafür Sorge zu tragen, daß an jeder Schule eine Sammlung der in Gebrauch stehenden Hefte vorhanden ist, in welche den Erzeugern und Verschleißern, sowie den Eltern Einsicht zu gewähren ist. Die Schulleitungen sind verhalten, Firmen, welche den Kindern Hefte verabfolgen, die den vorgeschriebenen Mustern nicht entsprechen, der vorgesetzten Schulbehörde zur Anzeige zu bringen, damit solche Hefte von der weiteren Verwendung ausgeschlossen werden können.

Društveni vestnik.

Kranjsko.

Slovensko učiteljsko društvo kočevskega okraja zboruje tretjič v tem letu dne 22. septembra ob 10. uri dopoldne v Sodražici. Dnevni red: 1. O gojenju narodnega čuta v šoli in izven šole (poročevalec učitelj F. Mlakar). 2. Pouk o čebelarstvu (poročevalec učitelj Mih. Vrbič). K udeležbi vabimo poleg starih članov zlasti na novo nastavljene gg. tovarišice in tovariše našega okraja in pa loškopotoško učiteljstvo, ki se sicer zaradi oddaljenosti ne udeležuje društvenih zborovanj.

O d b o r.

Štajersko.

Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo zboruje v nedeljo, dne 4. septembra, ob eni popoldne pri Sv. Križu tik Slatine. Vzpored: Zapisnik in dopisi. O zborovanju »Zaveze« poroča tovariš Kurbus. Razgovor o naši »Zvezi«. Iz šolske prakse — žreb. Slučajnosti.

K obilni udeležbi vabi vljudno

o d b o r.

Konjiško učiteljsko društvo je imelo svoje zadnje zborovanje v tem šolskem letu dne 10. vel. srpana v Konjicah. Pri povoljni udeležbi, kjer so se izredno polnoštevilno odlikovale gospice tovarišice, smo se prav obširno in temeljito pogovorili o vseh točkah programa. Gospodje delegati so poročali o imponantni skupščini »Zaveze« v Postojni in o izletu v Trst.

Nato so se pogovorile teme za uradno skupščino, namreč: Kako deluj šola v prosep varstva živali in zbučaj pri mladini veselje do prirode, ter o lepopisju, naslanjajočem se na Levčeva načela.

Pogovarjali smo se pa tudi o peticiji, tikajoči se odprave tretjega krajevnega razreda. Vse peticije — slovensko spisane — bo zbral g. predsednik in jih odposlal enemu naših deželnih poslancev, da se z vnemo potegne za naš bedni stan. Želeti bi bilo, da naj to peticijo čimprej odpošljejo vse šole, da jih dobe g. deželni poslanci pravočasno v roke.

Da se zdravi in okrepljeni snidemo po počitnicah!

Književnost in umetnost.

Zvonček ima v svoji 9. številki to-le vsebino: 1. V najlepšem kraju. Fran Žgur. Pesem. — 2. V domovini Sorin. Pesem. — 3. Barčica plava... Sokolov. Pesem. — 4. Kmetova pesem. Borisov. Pesem. — 5. Milica. F. G. Hrastničan. Povest. — 6. Dolgi prsti. E. Gangl. Povest s podobo. — 7. Razni cvetovi. Cvetko Slavin. Pesem. — 8. Naša Viki. Borisov. Pesmi. — 9. Ob stoletnici avstrijskega cesarstva. J. Dimnik. Zgodovinski spis. — 10. Brata. Dečmanov Vinko. Igra v dveh dejanjih. — 11. Zabava naše muce. Podoba v barvotisku. — 12. Junaki. Borisov. Pesem. — 13. Dež za solncem. E. Gangl. Povest s podobo. — 14. Pouk in zabava: Zastavica v podobah. Gustav Štupar. — Trgovina z živalmi. — Na milijone hroščev. — Dunaj. — Največji bronasti kip. — Globočina Jadranskega morja. — Najstarejše mesto. — Slavčevo petje. — Dete brez nog. — Perzijski šah. — Potne noge. — Krokodil v Egiptu. — Nova šola. — Največja tvornica užigalic. — Število ruoarjev. — Največ denarja. — Rešitev.

Popotnik prinaša v 8. številki to-le vsebino: 1. Požegar: Prosveta. — 2. Ivan Vrščaj: Realne knjige za mladino ljudske šole. — 3. V. Pulko: Samatologija v ljudski šoli. — 4. Ivan Ivanovič: Šolstvo v tujini. — 5. Ivan Magerle: Razstava učil, pismenih izdelkov učencev in ženskih ročnih del v Krškem. — 6. Ivan Šega: Pedagoški utrinki CII.—CIV. — 7. Razgled. — Pedagoški paberki. — Kronika.

Vestnik.

Učiteljski konvikt. Gospa Franja Pápa, soproga škofjeloškega g. nadučitelja, na knjižico »krajc. podružnice« št. 34 5 K. Omenjena gospa je otvorila v Skofji Loki trgovino s papirjem in knjigoveznic. V zalogi ima tudi vsakovrstne šolske potrebščine po najzmernejših cenah. Gospa Pápa je obljubila redno podpirati »Učiteljski konvikt«. Zato priporočamo to novo trgovino zlasti slavnim šolskim vodstvom po Gorenjskem. — Trije bohinjki romarji namesto za »jerpergo« na Bukovici 3 K; g. Fran Kozjak nabral na Poljšakovem vrtu v Zagorju ob Savi 47 K.

Kolekta poštnih znamk za učiteljski konvikt. Iz marenberškega okraja št. 19 in 20. Na zadnji je bilo le za 120 K znamk; no, vsekako bolje kakor nič. Obe kolekti sta bili poslani gdč. učiteljici Heleni Franketovi. — Iz radovljiškega okraja št. 22, poslana g. nadučitelju V. Zavrlu. Pri tej kolekti imata posebnih zaslug gg. nadučitelj Andrej Grčar in učitelj Viktor Grčar. Kolekta je vredna nad 30 K. — Iz kočevskega okraja št. 45, katero je prejel zdaj v Vel. Laščah bivajoči ljubljanski učitelj g. Jos. Pavčič. To kolekto, katera je imela prav lep uspeh, je opremil g. nadučitelj F. Stefančič iz Vel.